

МОДЕЛЬ ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ ПРИ ЗАХИСТІ АВТОРСЬКИХ ПРАВ ЯК НЕОБХІДНА УМОВА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО ПРОГРЕСУ СИСТЕМ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ВИРОБНИЦТВА

Л.В.Запорощенко, юрист

*Первомайський державний науково-інженерний центр з проблем
ресурсо- та енергозбереження*

Проблема управління захисту авторських прав та формування венчурного капіталу у сільськогосподарському виробництві на Україні стала актуальною в умовах інтеграції економік світу.

Проблема управлением защиты авторских прав и формирования венчурного капитала в сельскохозяйственном производстве на Украине становится актуальной в условиях интеграции экономик мира.

Постановка проблеми. Проведений аналіз ефективності економіки, доводить, що соціально-економічний прогрес і, нарешті, добробут суспільства будь-якої країни є неможливим без належного рівня науково-технічного розвитку, культури та інтелектуальної продукції.

Аналіз останніх публікацій і досліджень. За своєю природою людина завжди схильна до творчості. І правові питання, пов'язані з вирішенням проблем у цій сфері, є об'єктом постійної уваги вчених-юристів. Одним із перших радянських вчених-юристів цієї теми у своїй праці під назвою "Авторське право", яка вийшла у світ у 1926 році, торкнувся Канторович Я.А. [1], вже пізніше почали виходити у світ праці Хейфеца І.Я., Вакмана Е.Л., Грингольца Й.А., Мартинова Б.С., Йоффе О.С., Зільберштейна Н.Л. Подальший розвиток ця проблема знайшла у працях сучасних авторів Підопригори О.О., Святоцького О.Д., під редакцією якого вийшов у 1999 році видання у 4-х томах "Інтелектуальна власність в Україні: правові засади та практика".

Стаття 54 Конституції України проголошує, що "громадянам гарантується свобода літературної, художньої, наукової і технічної творчості, захист інтелектуальної власності, їхніх авторських прав,

моральних та матеріальних інтересів, що виникають у зв'язку з різними видами інтелектуальної діяльності” [2]. Як зауважує О. Святоцький, Україна завжди мала великий науково-технічний потенціал та розвинену промисловість, в тому числі у таких наукоємних галузях, як космічна техніка і технології, будівництва літаків та суден, ядерна техніка, виробництво синтетичних матеріалів тощо. В ряді галузевих напрямів науковці України мають заслужене світове визнання [3]. Але стан науки в Україні потребує допомоги з боку держави та зміни державної політики [4].

Невирішена частина проблеми. Актуальність питання захисту та регулювання авторського права в Україні з позицій теорії та практики є дуже гострим для нашої держави і тому існує потреба окреслити можливі шляхи правового забезпечення вирішення наведеної проблеми.

Мета досліджень. Встановлення умов забезпечення захисту авторських прав та керованого формування венчурного капіталу, що дозволить Україні знайти свій шлях у інноваційному розвитку економіки.

Економісти К. Фарел, М. Мандель та К. Пенар зазначають: “У наш час переваги у конкурентній боротьбі вже не визначаються ні розмірами країни, ні багатими природними ресурсами або міцністю фінансового капіталу. Тепер все вирішує рівень освіти та обсяг нагромаджених суспільством знань. Тому цілком очевидно, що у наступні роки зростатиме добробут тих держав, які зможуть перевершити інші у накопиченні нових знань” [5].

Ефективність інтелектуальної діяльності визначається рівнем усвідомлення її значення для розвитку суспільства і створенням для неї сприятливих умов. Державна політика повинна бути спрямована у напрямках: по-перше, на можливість самореалізації, побудованої на засадах формування світогляду особистості, оскільки філософія спілкування і культура поведіння є основою тенденції до розвитку нації [6]; по-друге — захист авторських прав є інструментом, який забезпечує формування венчурного капіталу та прискорить інноваційний розвиток економіки України [4]; по-третє — створює умови керованого розвитку високотехнологічних вироб-

ництв і передумов збільшення економічних результатів діяльності виробництв. Однією причиною надзвичайної актуальності цієї проблеми в останні роки є те, що у нашій державі грубо і систематично, виходячи з норм міжнародного законодавства, порушуються права авторів, відсутній належний механізм правового захисту і реалізації авторських прав. Зміни в міжнародних відносинах, які забезпечили доступ України до світової економіки, і зміна політичного курсу України, метою якої стала інтеграція в Європу, привели і до зміни у механізмі захисту, через прийняття декількох необхідних законів, і реалізації авторських прав через створену інтелектуальну біржу.

Розвиток законодавства стосовно авторського права розпочався з визнання у законодавствах отримання права на літературні твори (право літературної власності) і за аналогією з літературною власністю були встановлені правила щодо прав композиторів і художників на їх твори [7].

Змінилися погляди на авторську працю, які носили ідеальний характер і виключали усякі уявлення про будьяку матеріальну винагороду за естетичне задоволення, що доставляли твори літератури та мистецтва. Римське право, передбачало у правосвідомості існування не літературної власності, а власності на кожний окремих екземпляр літературного твору, на манускрипт, як на тілесну річ, яка має цінність в своїй якості речі. У середньовіччі положення складалося майже так само.

Ідея охорони авторського права сприяла винаходу книгодрукарства, що дозволило тиражувати літературні твори за допомогою механічних процесів. Це привело до появи нових професій, які називались в Англії “stationers” (торговці друкованою продукцією). Ці підприємці робили значні інвестиції в перше видання книги, а повертали їх від продажу друкованої продукції [7]. Саме тому виникала необхідність створення форм охорони від конкурентів, які торгують незаконними копіями. При цьому видавці для захисту своїх інтересів застосовували заступництво урядової влади. Але для виникнення відповідного законодавчого засобу контрафакції правосвідомістю не було ще тоді виокремлено наукової формули юридичних підстав авторського права, і заступництво

влади на перших порах виразилося у тому, що урядами видавались окремі привілеї на кожен випадок видавцям, які клопотали про це [1]. Привілеї містили у собі дарування виключного права на друк видання вказаному видавцю і заборону всім іншим його передруковувати. Таким чином, привілеї, які уряд дарував видавцям, були початковою формою захисту інтересів перших видавців, а разом з ними й авторів, які отримували від видавців гонорари і були зацікавлені в успішних перших виданнях твору.

У подальшому розвиток поняття авторського права визначається, так би мовити, внутрішніми та зовнішніми факторами. Із зовнішньої сторони здійснюється перехід від захисту у вигляді привілею до захисту у вигляді закону з розповсюдженням цього захисту на всі види творчості. З внутрішньої сторони забезпечується розширення сфери захисту з переходом від захисту предмета творчості (моральних прав) до захисту самої творчості і від захисту інтересів розповсюджувача до захисту інтересів автора не тільки протягом хронологічного часу його життя, але й протягом ситуаційного часу використання предмету права. При цьому розширюється поняття самого авторського права, воно набуває характеру не тільки майнового права, а стає вже особистим правом — представляє один із засобів венчурного капіталу. Авторське право стає тим самим товарним ресурсом, який потребує охорони також й особистості автора, його інтересів.

Керування процесом перетворення авторського права у товарний ресурс — венчурний капітал, в умовах інформаційної економіки потребує поєднання прав власності і захисту фінансових інтересів власника. Це дає змогу створити механізм відтворення економічно орієнтованої галузі економіки — науки. На сучасному етапі розвиток системи здійснюється у ланцюгу “наука — техніка — технології — виробництво — товарні ресурси” [7]. Ця структура відповідає закономірностям розвитку систем, які забезпечують розвиток економіки [7]:

$$\begin{aligned} dS_c/d\tau_c &> dT_c/d\tau_c > dT_g/d\tau_c > \\ dP_r/d\tau_c &> dR_g/d\tau_c \end{aligned} \quad (1)$$

де S_c – наука;
 T_c – техніка;
 T_g – технології;
 R_r – виробництво;
 R_g – товарні ресурси.

Відповідні співвідношення факторів венчурного капіталу визначаються методом позиномального програмування [7]. Порушення яких приводить до зниження економічної результативності систем сільськогосподарського виробництва.

Керування регресійними системами (1) повинно бути побудоване на засадах: по-перше, здатності отримати позитивні фінансові результати від інвестицій венчурного капіталу в економічні блоки сільськогосподарського виробництва (рис.), по-друге, створити умови правового захисту розвитку об'єднаних творчих особистостей.

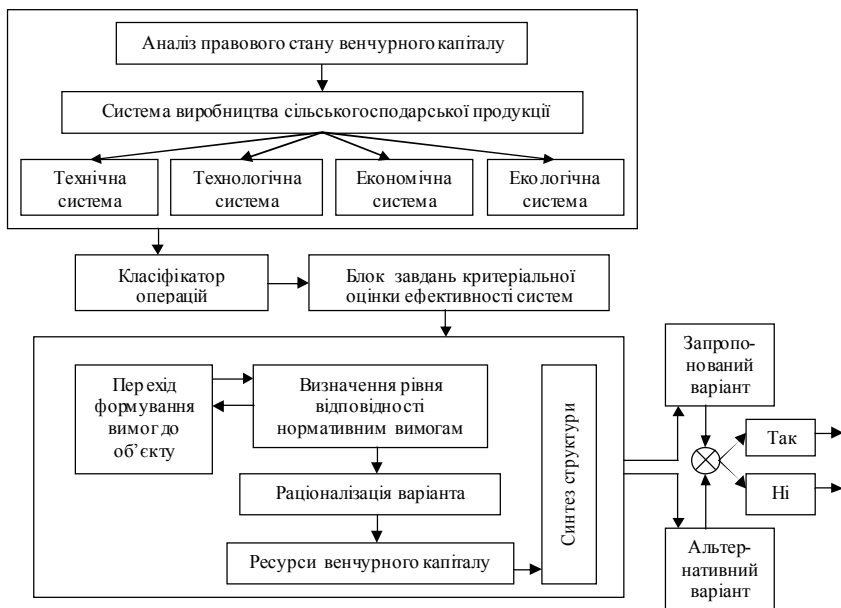


Рис.1. Логічна схема прийняття рішень для формування правового захисту венчурного капіталу в економічні блоки сільськогосподарського виробництва

Як видно з рисунка прийняття рішень для формування правового захисту венчурного капіталу в економічні блоки сільськогосподарського виробництва виконується із застосуванням методів комбінаторики.

Міжнародний період у охороні авторських прав розпочинається з підписання Бернської конвенції про охорону літературних і художніх творів у 1886 році, де вже були закріплені положення, в яких виникла необхідність з розвитком міжнародних відносин і торгівлі. Потреба у захисті авторських прав збільшилася по мірі інтеграції економік світу.

Як видно із зазначеного, створення системи охорони авторських прав у нашій державі зумовлене: по-перше, необхідністю врегулювання авторських відносин як і будь-яких інших правових відносин взагалі; по-друге, сфера інтелектуальної власності є дуже важливою для розвитку держави в умовах інтеграції економік світу, як така, що забезпечує належний культурний та науковий рівень забезпечення діяльності економічної сфери і суспільства [8]. Тому існує потреба розвитку державної політики, яка повинна забезпечити належний рівень регулювання цих питань та заохочення вітчизняних авторів до праці на користь своєї держави.

Висновки. Проблема захисту авторських прав та формування венчурного капіталу у сільськогосподарському виробництві на Україні стала актуальною в умовах інтеграції економік світу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Канторович Я.А. Авторское право. – Юрид. Издательство Наркомюста РСФСР – М., 1926. – С.6.
2. Конституція України від 26 липня 1996 року.
3. Святоцький О.Д. Правова охорона інтелектуальної власності в Україні. // Право України. - 1999. – № 4.
4. Семиноженко В.П. Про стан та державну політику науки в Україні. Доповідь на раді федерації вчених України 19.12.2003 р. // Бюллетень наукових праць Прибужжя. - № 12. - 2003. – С.2-9.
5. Трефілов В. Тези доповіді на міжнародному семінарі “Об’єкти інтелектуальної власності: питання ліцензування”. – К., 1998.- С.2.
6. Кирицький С.Р. Изменение мировоззрения личности, как первичность составляющих критериев развития общества //Бюллетень наукових праць Прибужжя. - № 1. - 2005. – С.2-7.

7. Кирницький С.Р. Вплив рівня освіти та обсягу нагромаджених суспільством знань на формування венчурного капіталу / Бюлетень наукових праць Прибужжя, № 4, 2005. – С.24-26.

8. Шибанін В.С. Роль аграрної освіти і науки в розвитку агропромислового комплексу Миколаївщини. – Матеріали обласної науково-практичної конференції “Миколаївщині-65: становлення, розвиток, перспективи”. - Миколаїв: Атол, 2002. – С.93-98.